

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Alternativní školy a výuka ruského jazyka

Autorka: Bc. Marie Chvojková, Učitelství pro 2. stupeň ZŠ – Ruský jazyk a literatura

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.

Marie Chvojková si za cíl své diplomové práce vytkla „předat (sic!) ucelený přehled o alternativním školství v České republice a zmapovat výuku ruského jazyka na těchto typech škol“. Tento cíl se jí podařilo naplnit, bohužel s řadou chyb, které výslednou kvalitu práce snižují. Za hlavní klad práce považuji autorčin zjevný zájem o zvolené téma, který je patrný zejména v části věnované alternativní královéhradecké ZŠ Hučák.

Diplomová práce má přehlednou strukturu, jedna kapitola je věnovaná přehledu nejznámějších alternativních škol, další stručně popisuje vývoj alternativního školství v Čechách, následuje pojednání o výuce ruského jazyka v ČSR a později ČR, včetně výuky ruského jazyka na alternativních školách. Šestá kapitola podává přehled o některých alternativních výukových metodách, v sedmé kapitole pak autorka představuje vlastní návrhy na využití zmíněných metod ve výuce ruského jazyka. Práci doplňuje zpráva o návštěvě alternativní ZŠ Hučák, o rozhovoru s vyučující anglického jazyka, který zde autorka vedla. Svě zkušenosti získané při konzultacích na ZŠ pak využívá studentka k návrhu ŠVP pro předmět ruský jazyk v alternativní škole.

Kladně hodnotím strukturu práce, snahu uplatnit teoretické znalosti získané z učebnic o alternativních metodách v návrhu ŠVP i konkrétních aktivit pro hodiny ruského jazyka. Jisté pochybnosti ale vyvolávají některé z uvedených metod a to, nakolik jsou skutečně alternativní. Mám na mysli například dramatizaci nebo čtení paralelních dvojjazyčných textů, to jsou, nakolik je mi známo z mé dávné studentské a poměrně dlouhé učitelské praxe, metody vcelku běžně využívané. Autorka ve své práci mnohokrát zmiňuje kreativitu, to nakolik je žádoucí, aby učitelé byli při promýšlení učebních metod tvůrčí a ve svém přístupu k žákům citliví. Právě tyto dvě kvality také hledá a oceňuje v alternativních školách. Při návrzích konkrétních učebních postupů ale sama sklouzla k naprosto necitlivému stereotypu. To dokazuje, nakolik dobrý úmysl, odhodlání a motivovanost nestačí, nakolik je nezbytné stále znovu promýšlet svá pedagogická rozhodnutí, nechat se inspirovat kolegy, naslouchat žákům. Jedním z nejrozšířenějších stereotypů v cizojazyčné výuce je pojednání tématu rodina, jež autorka navrhuje rozpracovat jako projekt ošetřený Daltonskou pracovní smlouvou. Navrhovaný způsob zpracování považuji za dávno překonaný, žádat po žácích, aby poskytli obrázky vlastní rodiny a doprovodili je popisem, charakteristikou, navíc toto vše zpracovávali ve formě dlouhodobého projektu, je mimořádně necitlivé. Takovéto uchopení tématu naprosto přehlíží fakt, že ve třídě určitě jsou děti z neúplných rodin, děti rozvádějících se rodičů, děti, kterým třeba nedávno zemřel někdo blízký. Takto pojednané intimní téma do výuky cizího jazyka nepatří, zde je právě třeba zapojit kreativitu, využít rodiny filmové, literární, fiktivní, podnitit žákovskou fantazii. Vždy je třeba v hodinách cizích jazyků pracovat tak, aby žáci nenabylí dojmu, že vyučující vyzvídají, že se od nich očekávají osobní informace, jejichž sdělování může být bolestné, nebo třeba „jen“ nepříjemné. Uvolněná hravá atmosféra učení podporuje, na to se koneckonců alternativní metody orientují.

Práce jako celek je bohužel plná neobratných formulací, faktických i stylistických chyb, z nichž mnohé jsou zřejmě způsobeny spěchem v závěrečné fázi zpracování. Namátkou uvádím: „Vývoj a výuka ruského jazyka v České republice (sic!) započala roku 1945.“ (str. 23)

„V 70. a 80. letech učitel přestal dbát na precizní gramatický tvar slov...“ *Precizní gramatický tvar* patří k mnoha formulačním podivnostem, které se v práci vyskytují až příliš často, zároveň ale neodpovídá skutečnosti. V uvedené době ve školní výuce cizích jazyků byl kladen velký důraz právě na gramatickou správnost. Tvzení, že církevní školy připravují studenty „na profese, na které se ve státních školách nepřipravuje, např. na činnost v charitě, restaurátorství, pečovatelství“, a dále, že „na středních školách se setkáme jen zřídka s obory jako jsou lesnictví, zemědělství a zahradnictví“ (str. 18), je nepravdivé a svědčí o tom, že autorka si údaje z použitých zdrojů nedostatečně ověřovala. Podobně tvrzení, že „je ruský jazyk povinným předmětem, pokud jej škola nabízí, od 8. třídy s časovou dotací minimálně 6 hodin týdně“ (str. 24), neodpovídá skutečnosti.

Byla bych ráda, kdyby se autorka při obhajobě vrátila ke dvěma alternativním metodám, a sice k tzv. početnímu divadélku a indiánskému kalendáři. V prvním případě mě zajímá název této aktivity, zjistila autorka, jaký je jeho původ, jeho motivace? V druhém případě mě zajímá, jak konkrétně si představuje využití indiánského kalendáře při korespondenci, které v práci zběžně naznačila.

navrhované hodnocení:

v Hradci Králové, 31. 5. 2020

Mgr. Jana Kostincová, Ph.D.